

IZREDNO DOBER VSTOP V POLETJE

Velimir Bole, Jože Mencinger, Franjo Štiblar, Robert Volčjak

26

Na vstopu v poletje v slovenskem gospodarstvu prevladujejo pozitivna gibanja in pričakovanja. Pričakovano trošenje se krepi; marca sta močno poskočila trošenje prebivalstva in investicije, tekoče trošenje države pa se je skrčilo. Vzdržnost pospešitve trošenja prebivalstva je vprašljiva. Tako kot že vse od drugega četrtertletja lani, dinamika izvoza v Sloveniji ostaja živahnjša od dinamike v celotni EU. Višek v tekočih transakcijah se povečuje ob okrepljenih investicijah in ne namesto njih. Pričakovano trošenje se še krepi, izboljšanje izvoznih pričakovanj je večje kot v EU, pričakovano trošenje storitev je začelo končno zmanjševati zaostanek za dolgoletnim povprečjem.

Osnovna gibanja v trgovinski menjavi se ne spreminjajo, izvoz prehiteva uvoz, blagovna bilanca zato ostaja pozitivna; Slovenija sodi med uspešnejše evropske izvoznike in povprečne evropske uvoznike; relativni položaj se izboljšuje. Gospodarska klima se je maja popravila v vseh sektorjih; optimizem prevladuje v predelovalni dejavnosti, zaupanje se je okrepilo v storitvenih dejavnostih, posebno v preostalem gradbeništvu pa tudi v trgovini na drobno. Tudi v EU se je gospodarska klima izboljšala, pričakovanja in poslovni optimizem pa ne.

Industrijska produkcija se je medletno povečala, impulzni trend kaže na nadaljevanje krepitve. V aprilu je glede na marec zrasla tudi industrijska produkcija v EU28 in na območju evra; mesečna nihanja med državami ostajajo velika, vrstni red po uspešnosti oziroma neuspešnosti se iz meseca v mesec spreminja. Tuje turistično povpraševanje je močno oslabilo, domače pa se je okrepilo. Vrednost gradbenih del se povečuje, kar kaže na izboljšanje razmer; nekaj pa je k temu prispevalo tudi odpravljanje škode po požledu. Prometnim panogam, za katere imamo podatke, gre še naprej dobro, pretovor v Kopru je sicer močno zanihal navzdol, a gre morda za naključen nihaj. Nekaj spodbudnih znamenj se kaže na trgu dela; sem sodi rahlo povečanje števila delovno aktivnih in zaposlenih pri pravnih osebah. Nadaljuje se tudi zmanjševanje brezposelnosti; priliv na zavode za zaposlovanje prihaja predvsem iz vrst tistih, ki jim je prenehalo delo za določen čas, večina tistih, ki zapuščajo zavode, pa najde novo delo ali samozaposlitev.

Rast cen je še naprej tik nad ničlo, cenovna pričakovanja pa se krepijo. Dinamika v Sloveniji je podobna dinamiki v evro območju. Cene industrijskih proizvajalcev še padajo oziroma stagnirajo, še naprej se relativno hitro krčijo cene stanovanjskih nepremičnin, kar gre pripisati zaustavljanju kreditiranja nakupov stanovanj. Surovine so se v zadnjem mesecu pocenile, v letu dni so se podražile le kovine in nafta.

Zaustavljanje plač se nadaljuje, v aprilu so sicer zrasle, a dinamika se ni spremenila. Rast

po sektorjih se iz meseca v mesec spreminja; aprila je rast plač v javnem sektorju prehitela rast plač v gospodarstvu, v letu dni pa so prve zaostale za drugimi. Enotni stroški dela v gospodarstvu in državi so tudi v prvem četrtletju stagnirali ali pa so se zmanjševali ter zaostajali za rastjo stroškov v evro območju.

Javnofinančni prihodki so se maja povečali, bolj dolgoročna dinamika se je ponovno povečala; tekoča preseganja glede na lansko leto so v aprilu in maju še večja kot v prvem četrtletju; v petih mesecih so za malone pol milijarde višji kot lani, kar je posledica enkratnega povečanja prihodkov upravnih organov in že večkrat omenjenega fiktivnega zmanjšanje donosa davka na dobiček v 2013 zaradi »pozitivnih časovnih razmejitev« narejenih v javnofinančni blagajni v 2012. Zato še posebej močno pospešuje donos neposrednih davkov in prihodkov upravnih organov; oboje je enkratno, vendar se neposredni davki krepijo tudi bolj dolgoročno. K »čistemu« preseganju so največ prispevali davek na dobiček, dohodnina in prihodki upravnih organov; najbolj sistematično se povečuje dohodnina. Domači davki na blago in storitve so se maja zmanjšali predvsem zaradi aprilskega premika timinga, kar potrjujeta kumulativen donos in medletna rast.

27

Skupni krediti podjetjem in prebivalstvu so se aprila ponovno zmanjšali. Čeprav se tekoče padanje kreditov počasi umirja, pri bolj dolgoročni dinamiki še ni izboljšanja: tudi krediti prebivalstvu niso izjema. Aprila so se zmanjšali tudi skupni depoziti (podjetij in prebivalstva); pri tem pa se je medletno padanje depozitov prebivalstva, ki so dvakrat (ob krizi na Cipru in uvedbi »paketa bančne sanacije«) močneje zanihali navzdol, zaustavilo približno tam, kot so bili aprila lani. Depoziti podjetij so tudi padli, vendar imajo še solidno medletno rast, čeprav tekoče precej nihajo.

Slovenija ima tudi letos velik presežek tekoče bilance. K temu prispevata presežka v blagovni in storitveni menjavi, ki sta podobna lanskoletnim, medtem ko je primanjkljaj v bilanci dohodkov večji, neto odliv tekočih transferov pa približno enak lanskemu. Posledica presežka tekoče bilance je neto priliv na kapitalskem in finančnem računu, kar je rezultat pozitivnih neto neposrednih naložb, priliva kapitala prek naložb v vrednostne papirje in odliva prek ostalih naložb, kar kaže na način razdolževanja. Bruto in neto zunanji dolg Slovenije se počasi zmanjšujeta.

VERY GOOD ENTRANCE INTO SUMMER

Velimir Bole, Jože Mencinger, Franjo Štiblar, Robert Volčjak

28

On entering summer months Slovenian economy is dominated by positive trends and expectations. Expected spending is increasing due to spending of households and investments, while ongoing government spending shrank; sustainable acceleration of households spending is also questionable. Dynamics of exports in Slovenia remains vibrant, exceeding the dynamics in the EU. The current account surplus increases with increased investments and not instead of them. Expected spending is still increasing, improved export expectations are higher than in the EU, the expected service spending began to decrease the backlog.

Basic trends in foreign trade, exports outpacing imports and trade balance, therefore, remaining positive, have not altered. Slovenia ranks among successful European exporters and average European importers; relative position is improving. Economic sentiments in May improved in all sectors; optimism prevailed in manufacturing, confidence strengthened in services, particularly in the remains of the construction industry and in retail trade. Also in the EU, economic climate improved, while expectations and business optimism did not.

Industrial production increased, impulse trend reflects continued strengthening. In April, compared to March, industrial production grew in the EU28 and the euro area; monthly fluctuations between countries remain large, the order of the success or failure changes from month to month. Foreign tourist demand weakened significantly, domestic demand strengthened. Value of construction work is increasing, suggesting the improvement of the situation; repair of damage caused by icy rain most likely contributed. Transport branches, for which we have data, continue to perform well, strong oscillation downward in the port of Koper might be a random swing. Some encouraging signs are observed in the labor market. This includes a slight increase in the number of active population and employees and continuation in the reduction of unemployment. Newcomers to employment services come mainly from the ranks of those who ceased to work for a certain time pwriond, most of those leaving institutions find new jobs or self-employment.

Inflation continues to be just above zero, price expectations are but increasing. Dynamics in Slovenia is similar to the dynamics in the euro area. Industrial producer prices continue to fall or stagnate, residential property prices are shrinking, which can be attributed to halting credits for housing. Raw materials prices dropped last month, in a year only prices of metals and oil increased.

While in April wages grew, the pace did not alter. In April wage growth in the public sector

outpaced wage growth in the business sector, in a year the former lagged behind the latter. Unit labor costs in the economy in the first quarter stagnated or declined and lagged behind the growth of unit labor costs in the euro area.

General government revenues increased in May, more long-term dynamics increased as well; current tax revenues in April and May exceed corresponding revenues in 2013 even more than in the first quarter; the revenues in five months were almost half a billion higher than last year. This is the result of an increase of revenues by administrative bodies and the notional reduction in revenues from profit tax in 2013 due to »positive accruals« in fiscal year 2012. Particularly strong was acceleration of direct taxes and revenues of the administrative bodies; both are exceptional, however direct taxes strengthen in the longer term as well. Domestic taxes on goods and services in May decreased mainly due to the April shift in timing, as confirmed by a cumulative annual growth and yield.

29

The total lending to companies and households continued to decline. Although, the current decline in lending is slowing, there are no improvements in longer-term dynamics: the loans to households are not exception. In April, deposits (by enterprises and households) decreased; the decrease of deposits by households, which dropped twice (at the crisis in Cyprus and the introduction of »rehabilitation package of banking«) strongly, stopped where they were last April. Deposits by corporations declined, but they have a solid though fluctuating year on year growth.

Slovenia retains large surplus in current balance. The reasons are surpluses in goods and services trade, which are similar to last year's, while the deficit in the income balance is higher and net outflow of current transfers approximately the same as last year. The result of the current account surplus is a net inflow in the capital and financial account, which is the result of positive net FDI inflow of capital through investments in securities and outflow through other investment, reflecting the deleveraging mode. Gross and net external debt are slowly decreasing.

AGREGATNO POVPRASEVANJE IN PRIČAKOVANJA

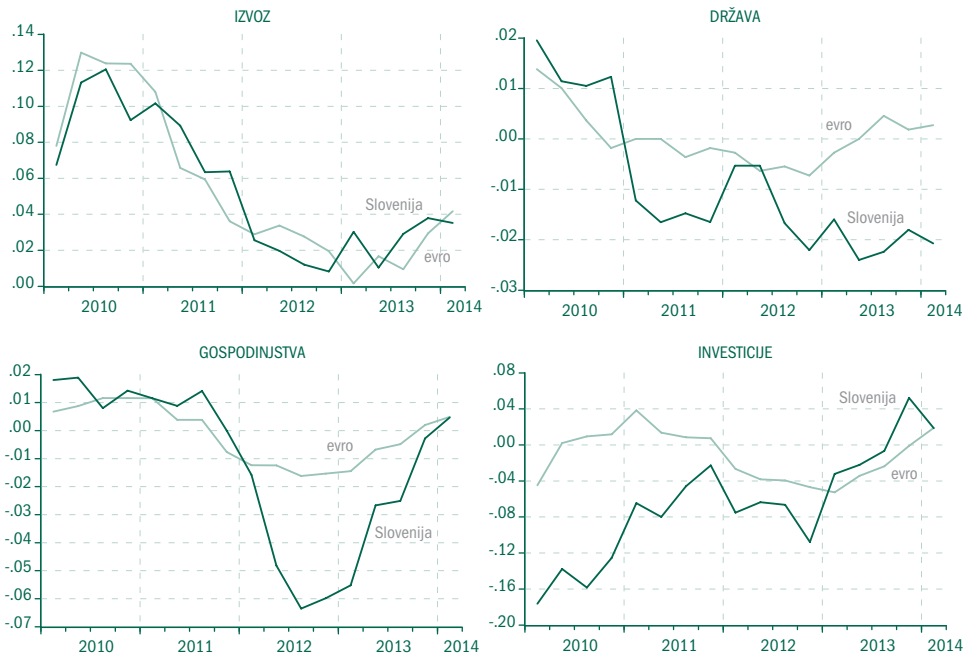
1. Pričakovano trošenje se še naprej krepi

Skupno domače trošenje je marca močno poskočilo, vendar je bilo povečanje predvsem sezonske narave, saj sta se ob indikatorja bolj dolgoročne dinamike zmanjšala (medletno je domače trošenje marca, navkljub zmanjšanju, še vedno naraščalo po preko 7%).

30

Marca je močno poskočilo trošenje prebivalstva in investicije, medtem ko se je tekoče trošenje države za blago in storitve skrčilo. Vzdržnost pospešitve trošenja prebivalstva pa je vprašljiva; medletna stopnja je sicer porasla na preko 2.5% letno, vendar se je istočasno rast impulznega trenda zmanjšala in postala opazno negativna. Pri investicijah v osnovna sredstva sta močno tekoče povečanje spremljala visoki vrednosti obeh indikatorjev bolj dolgoročne rasti (rast impulznega trenda je presegala 7% na letni ravni). Tekoče trošenje države za blago in storitve se je marca močno skrčilo, v negativne vrednosti je padla tudi bolj dolgoročna dinamika.

Končno trošenja

Vir. Eurostat; lastni izračuni
Opomba: medletne stopnje rasti, desezonizirane vrednosti

Izvoz se je aprila malo zmanjšal (za 1.7%), trendna rast pa se je opazno okrepila (rast impulznega trenda je presegla 10% letno). Rast izvoza izven EU je bila bolj živahna kot v EU. Tako kot že vse razdobje po drugem četrtletju lani, je bila aprilska dinamika izvoza v Sloveniji bistveno bolj živahna od dinamike izvoza v celotni EU (marca je v EU izvoz medletno padal po 8%).

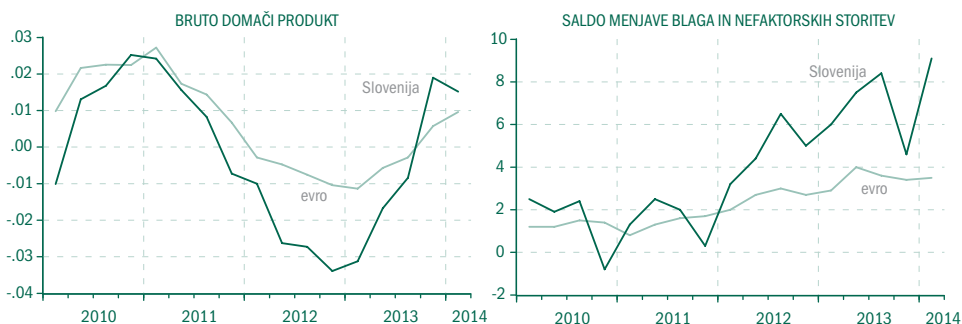
Podobno sliko končnega trošenja, torej krepko rast investicij v osnovna sredstva, vzdržno rast izvoza in trošenja gospodinjstev ter pešanje trošenja države, ki jo kaže marec, potrjujejo tudi podatki za celotno prvo četrtletje. Dinamika (realnega) končnega trošenja, prikazana na slikah, kaže, da je, razen pri trošenju države, pri vseh komponentah končnega trošenja dinamika vsaj tako ugodna kot v evro območju.

31

Še zlasti močno se popravlja (po lansiranju ZUJF-a opotekajoče) trošenje gospodinjstev. Investicije v osnovna sredstva naraščajo hitreje kot v EU že eno leto, medtem ko je rast izvoza praktično od začetka 2011 sistematično vsaj tako hitra kot v evro območju. Le trošenje države vse bolj zmanjšuje celotno aktivnost (glede na evro območje). Prvo zmanjšanje relativne dinamike trošenja države se je začelo na začetku 2011, ko je medletna rast trošenja države v Sloveniji zaostala za evro območjem za okoli 1.5 odstotne točke. Drugo zmanjšanje dinamike trošenja države pa je sprožil ZUJF, ko je medletna rast trošenja države v Sloveniji začela zaostajati za rastjo v evro območju za okoli 2.5 odstotne točke! Ker je obseg investicij v osnovna sredstva večji od obsega trošenja države, investicijsko prehitavanje evro območja pa večje od ustreznega zaostajanja trošenja države, je skupno končno trošenje (in torej rast BDP) v Sloveniji še naprej močnejše kot v evro območju!

Doslej so se velika izboljšanja v menjavi s tujino praviloma »razlagala« (doma in v tujini-Bruslju) s šibkimi investicijami. Slike pa kažejo, da bo potrebno teorijo spremeniti. Čeprav se namreč investicije (medletno) povečujejo že tri četrtletja, se višek v tekočih transakcijah še naprej hitro povečuje.

BDP in menjava s tujino

Vir. Eurostat; lastni izračuni

Opomba: BDP-medletne stopnje rasti, saldo menjave-odstotki BDP

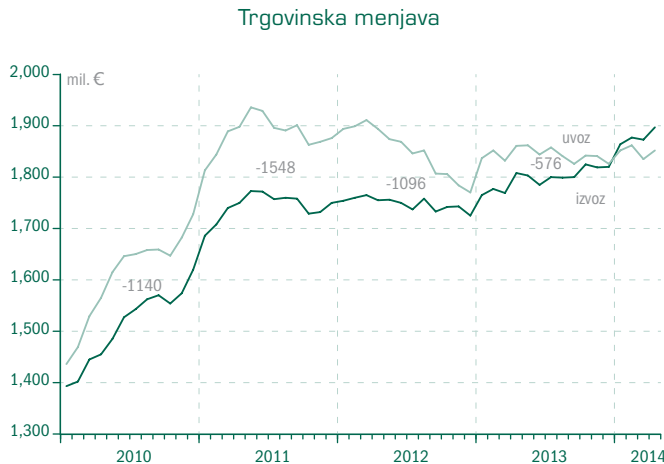
V zadnjih štirih četrletjih (od 2013/2-2014/1) je v Sloveniji višek menjave s tujino v povprečju dosegel 7.4% BDP. V istem obdobju je bil povprečen višek menjave s tujino evro območja 3.6%, Slovenijo pa so, po višku menjave s tujino, presegle le Irska, Nizozemska in Luksemburg.

Pričakovano trošenje v nekaj naslednjih mesecih se še naprej krepi. Pričakovano izvozno trošenje je zadnji mesec preseglo dolgoletno povprečje, isto velja tudi za domače povpraševanje po proizvodih predelovalne dejavnosti. Izboljšanje izvoznih pričakovanj je v Sloveniji večje kot v EU. Domače trošenje blaga gospodinjstev je še naprej na dolgoročni povprečni ravni, medtem ko je pričakovano trošenje storitev opazno pospešilo, v zadnjih dveh mesecih je zmanjšalo zaostanek za dolgoletno povprečno ravniho za dve tretjini. Dinamika izboljševanja pričakovanega trošenja storitev je v EU podobna kot v Sloveniji. Gradbena dela, ki že sicer v Sloveniji rastejo najhitreje v EU, se bodo še povečevala – gradbeništvo bo imelo vsaj še nekaj mesecev polne roke dela. Zagotovljeno delo se jim je namreč povečalo na preko 5.5 mesecev.

32

2. Pozitivna blagovna bilanca v aprilu in v štirih mesecih

Tudi v aprilu je bila blagovna bilanca pozitivna, kar povečuje štirimesečni presežek. Kljub rahli upočasnitvi dinamike rasti pa so slovenski zunanjetrgovinski rezultati ugodnejši od EU povprečja. Slovenija spada v boljšo polovico članic EU28 s pozitivno zunanjetrgovinsko bilanco tako v marcu 2014 kot v aprilu 2014.

Vir: SURS

Opombe: desezonizirani podatki, letni saldi

Aprila je bil skupni izvoz 1959 milijonov € (2.2% več kot aprila lani), skupni uvoz 1895 milijonov € (0.5% manj kot pred letom), kar da presežek 63 milijonov € oziroma 103.3% pokritost uvoza z izvozom. Pri tem je bila odprema blaga v EU 1469 milijonov € (3.3% več kot aprila lani), prejem blaga iz EU 1484 milijonov € (1.0% manj), kar da primanjkljaj 15 milijonov €, oziroma 99.0% pokritje uvoza z izvozom. V menjavi z nečlanici EU je bil izvoz 489 milijonov € (1.0% manj kot aprila 2013), uvoz 411 milijonov € (1.2% več kot pred letom), kar pomeni presežek 78 milijonov € in 119.0% pokritje uvoza z izvozom.

V EU28 je bil aprilski izvoz 1% (v Sloveniji 1.8% manjši) manjši in uvoz 0.9% (v Sloveniji 1% manjši) od marca 2014. V trgovini izven EU je bil v aprilu v primerjavi z marcem 2014 EU28 izvoz 1% manjši (slovenski 2.5% večji, peti porast med članicami EU28), uvoz pa 0.9% manjši (slovenski 3.3% večji, deseti porast).

33

V letošnjih štirih mesecih skupaj je bil celotni izvoz 7550 milijonov € (5.4% več kot v enakem obdobju 2013), celotni uvoz 7333 milijonov € (0.9% manj), kar da presežek 217 milijonov € oziroma 103.0% pokritje uvoza z izvozom. V menjavi s članicami EU je bila odprema blaga 5752 milijonov € (7.7% več kot lani), prejem blaga 5771 milijonov € (1.1% manj), tako da je bil primanjkljaj 19 milijonov €, pokritje uvoza z izvozom pa 99.7%. V trgovini z nečlanicami je bil v štirih mesecih izvoz 1798 milijonov € (1.1% manj kot pred letom), uvoz 1562 milijonov € (0.1% manj), kar da presežek 236 milijonov € ali 115.1% pokritje uvoza z izvozom.

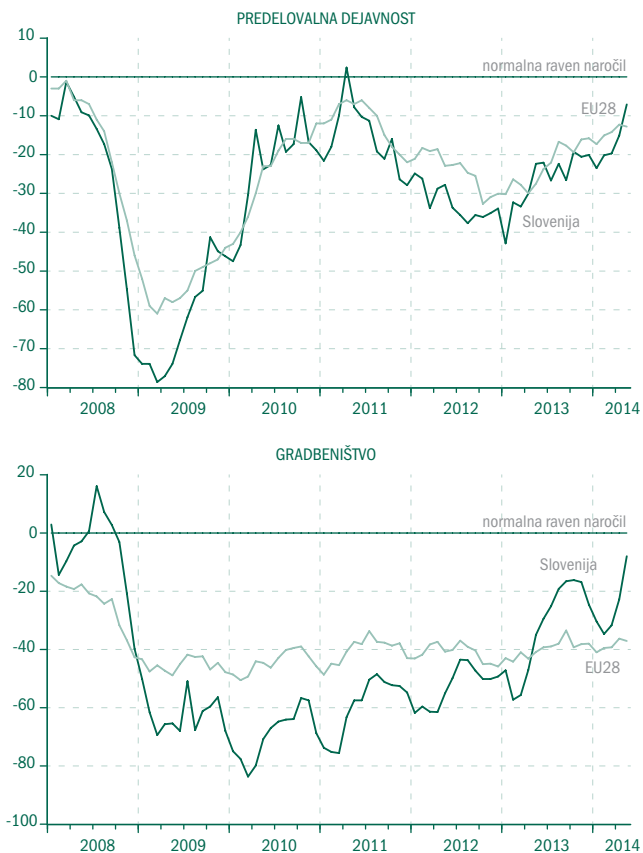
V prvem četrtletju je bil slovenski izvoz 7% večji kot v enakem obdobju 2013, kar je šesto največje povečanje med 28 članicami, uvoz pa s stagnacijo 14. največje povečanje, kar pomeni, da je bilančni rezultat Slovenije ugodnejši od povprečja EU28.

3. Gospodarska klima v maju višja v vseh sektorjih

Gospodarska klima se je v maju otoplila. Po anketi Statističnega urada Republike Slovenije (SURS) o gospodarski klimi je bil njen kazalnik v maju 2014 za 5 odstotnih točk višji kot mesec poprej in za 16 odstotnih točk višji kot v maju 2013, hkrati pa je bila njegova vrednost za tri odstotne točke višja od dolgoletnega povprečja.

Vrednost kazalnika zaupanja v predelovalnih dejavnostih v maju 2014 je bila za dve odstotni točki višja kot predhodni mesec, glede na maj 2013 je bila njegova vrednost višja za osem odstotnih točk, glede na dolgoletno povprečje pa za 6 odstotnih točk. Vrednosti kazalnikov pričakovanj za naslednje tri mesece so se v primerjavi s predhodnim mesecem večinoma zvišale, znižala se je le vrednost kazalnika zagotovljeno delo.

Naročila v predelovalni dejavnosti in gradbeništvu

Vir: Eurostat

V storitvenih dejavnostih se je klima popravila, saj je bila vrednost kazalnika zaupanja v teh sektorjih v maju 2014 za pet odstotnih točk višja kot mesec prej in hkrati za 3 odstotne točke nižja od dolgoletnega povprečja, v primerjavi z majem lani je bila njegova vrednost višja kar za 24 odstotnih točk.

Zaupanje v gradbeništvu se je popravilo, saj je bila vrednost kazalnika zaupanja v tem sektorju v maju za 11 odstotnih točk višja kot aprila in za 19 odstotnih točk višja kot maja 2013, hkrati pa za 15 odstotnih točk višja od dolgoletnega povprečja. Poudariti velja, da je kazalnik zaupanja jv gradbeništvu v maju dosegel najvišjo vrednost po septembru 2008. Vrednosti kazalnikov pričakovanj za naslednje tri mesece so se v primerjavi z aprilom večinoma zvišale, znižali sta se le vrednosti kazalnikov obseg gradbenih del in cene.

Ankete SURS-a kažejo, da se je vrednost kazalnika zaupanja v trgovini na drobno v maju glede na predhodni mesec zvišala za 14 odstotnih točk, glede na maj 2013 pa je bil kazalnik višji za 25 odstotnih točk. Vrednosti kazalnikov pričakovanj so se maja v primerjavi z aprilom v glavnem zvišale, znižali sta se le vrednosti kazalnikov pričakovana skupna nabava in prodajne cene.

Gospodarska klima se je maja v primerjavi z enakim obdobjem v letu 2013 v celotni EU28 večinoma popravila. V gradbeništvu so se po podatkih Eurostata v maju 2014 naročila glede na mesec poprej znižala za 0,8 odstotne točke, glede na maj lani pa so višja za 3,5 odstotne točke. Glede na april so se v maju za slabe 4 odstotne točke znižala pričakovanja v trgovini na drobno, pričakovanja v predelovalnih dejavnostih pa so se v enakem obdobju poslabšala za polovico odstotne točke. Splošni poslovni optimizem se je v maju v celotni evropski osemindvajseterici znižal in sicer za 1,2 odstotne točke, v primerjavi z majem lani pa je bil višji za dobrih osem odstotnih točk.

35

GOSPODARSKA AKTIVNOST IN ZAPOSLENOST

4. Industrijska produkcija večja

Industrijska produkcija se je v medletni primerjavi povečala. Po originalnih (nedesezoniranih) podatkih SURS-a je bila industrijska produkcija v aprilu 2014 za 3,6% višja kot v enakem mesecu leta 2013. Impulzni trend kaže, da se je v aprilu industrijska produkcija zviševala po stopnji 1,77% mesečno. Zaloge dokončanih industrijskih produktov pri proizvajalcih so bile v aprilu za 0,7% višje kot v mesecu prej, v primerjavi z aprilom lani pa za dobre štiri odstotka nižje.

Dejavnost rudarstva se je po originalnih (nedesezoniranih) podatkih SURS-a v letošnjem aprilu v primerjavi z aprilom 2013 povečala za skoraj tri četrtine. Impulzni trend pa kaže, da se je v aprilu dejavnost rudarstva zviševala po stopnji 11.39%.

Produkcija predelovalnih dejavnosti se je po originalnih (nedesezoniranih) podatkih SURS-a v aprilu v primerjavi z aprilom 2013 zvišala za 1,6%, impulzni trend pa kaže, da se je v aprilu dejavnost predelovalne industrije zviševala po stopnji 1,56%.

Podatki Eurostata kažejo, da je v aprilu glede na marec industrijska produkcija v EU28 zrasla za 0,7%, na območju evra (EA18) pa za 0,8%. Glede na april lani pa je v letošnjem aprilu industrijska produkcija v EU28 porasla za 2,1%, na območju evra pa za 1,4%. Med državami članicami, za katere so dostopni podatki, je industrijska produkcija v aprilu glede na mesec poprej najbolj zrasla na Portugalskem (6,7%), največji padeč pa je bil na Malti (-6,0%) in na Hrvaškem (-2,9%).

5. Tuje turistično povpraševanje navzdol, gradbeništvo precej navzgor

Po podatkih SURS-a je bila vrednost gradbenih del aprila letos za slabih 7 odstotkov višja od vrednosti gradbenih del, opravljenih v marcu, vrednost opravljenih gradbenih del v aprilu v primerjavi z aprilom 2013 pa se je povečala za slabo polovico. Razlogi za precej visoko letno rast so bili delno povečan obseg del zaradi odpravljanja posledic škode in za gradbena dela ugodnejše splošne razmere kot v enakem obdobju lani.

36

Skupno število turističnih prenočitev se je po podatkih SURS-a zmanjšalo. Marca jih je bilo za 2,1% manj kot v enakem mesecu leta 2013; impulzni trend kaže, da se je skupno število prenočitev v tretjem mesecu letos zniževalo po mesečni stopnji -0,87%. Pri tem je prišlo do upada tujega turističnega povpraševanja, saj je v marcu število turističnih prenočitev tujih gostov upadlo za 5,8% glede na marec 2013. Impulzni trend prenočitev tujih gostov v letošnjem marcu kaže krčenje po stopnji 1,38%. V marcu pa se je povečalo število prenočitev domačih gostov in sicer za 2,4% glede na enak mesec v letu 2013, impulzni trend prenočitev domačih gostov v marcu kaže rast po stopnji 0,55%.

Podatki SURS-a o transportu za april 2014 kažejo, da je bilo v zračnem prevozu prepeljanih za 9% več potnikov kot aprila lani, število opravljenih potniških kilometrov pa je bilo v zračnem prevozu večje za 11%. V koprskem pristanišču je bilo aprila pretovorjenih nekaj manj kot 1,1 milijona ton blaga ali za 18% manj kot v aprilu lani in za 27% manj kot v marcu 2014.

6. Zmanjševanje brezposelnosti se nadaljuje

Na trgu dela se je stanje nekoliko umirilo. Število aktivnih prebivalcev se je po podatkih SURS-a v mesecu aprilu 2014 povečalo na 920237 oziroma za 5853 oseb glede na mesec prej, glede na april 2013 pa za 5900 oseb oziroma 0,6 odstotka. V aprilu je bilo v Sloveniji 796601 delovno aktivnih prebivalcev. Glede na marec se je število delovno aktivnih povečalo za skoraj 9 tisoč oseb, glede na april 2013 pa za 3596 oseb oziroma pol odstotka. Med zaposlenimi osebami jih je bilo v februarju še vedno slabih 93% zaposlenih pri pravnih osebah, njihovo število pa se je od aprila lani povečalo za 0,6 odstotka. Število zaposlenih pri fizičnih osebah se je glede na april 2013 zmanjšalo za 2,6%. Med samozaposlenimi pa je bilo 60% samostojnih podjetnikov posameznikov, katerih število se je v samem aprilu povečalo za 228, od aprila 2013 pa se je to število povečalo za 3129 oseb oziroma 5,7%.

Po zadnjih podatkih ZRSZ je bilo v Sloveniji konec maja 2014 registriranih 119670 brezposelnih oseb, kar je za 3966 oseb oziroma 3,2% manj kot ob koncu aprila, v primerjavi z majem 2013 pa je bilo brezposelnih oseb več za 1094 oziroma 0,9%. V letošnjem maju se je na Zavodu za zaposlovanje na novo prijavilo 6119 brezposelnih oseb, kar je dobrih 14% manj kot v aprilu in za 11,7% manj kot maja 2013. Med novo prijavljenimi je bilo

790 iskalcev prve zaposlitve, 1305 trajno presežnih delavcev in stečajnikov ter 3075 brezposelnih zaradi izteka zaposlitev za določen čas. Odliv iz brezposelnosti je maja znašal 10085 oseb, med njimi se jih je zaposlilo oziroma samozaposlilo 7566, kar je dobrih 0,8% manj kot aprila, v primerjavi z majem 2013 pa je bilo zaposlitev več za 17%.

Po podatkih Eurostata je bila aprila 2014 stopnja brezposelnosti na območju evra (EA18) 11,7%, kar je glede na mesec poprej manj za desetinko odstotne točke ter 0,3 odstotne točke manj kot aprila lani. V celotni evropski osemindvajseterici (EU28) je bila stopnja brezposelnosti v aprilu 10,4% in se je glede na enak mesec v 2013 zmanjšala za 0,5 odstotne točke. Po Eurostatovih ocenah je bilo aprila v EU28 25,5 milijona brezposelnih oseb, od teh 18,8 milijona na območju evra. Med posameznimi članicami EU so v marcu najnižjo stopnjo brezposelnosti imeli v Avstriji (4,9%) in v Nemčiji (5,2%), najvišjo pa v Španiji (25,1%) in v Grčiji, za katero februarski podatek znaša 26,5%.

37

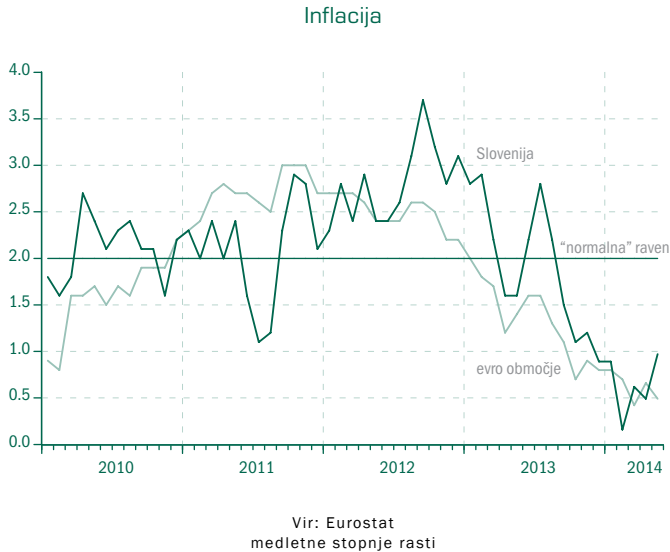
CENE, PLAČE IN STROŠKI DELA

7. Rast cen je še naprej tik nad ničlo, vendar se pričakovanja rahlo krepijo

Maja so življenjski stroški porasli za 0.6%. Bolj dolgoročna dinamika se je malo povečala, tako je impulzni trend iz trendnega padanja po okoli 2.5% v aprilu maja prešel v stagnacijo.

Povečale so se tako cene blaga kot storitev, prve za malo preko 0.7%, druge pa za 0.4%. Najbolj so se povečale cene sadja (za 10%), k rasti življenjskih stroškov so prispevale 0.2 odstotne točke. K skupnemu povečanju cen so (po 0.1 odstotne točke) prispevale še podskupine tobačnih izdelkov, oblačil, kanalščin, gostinskih in nastanitvenih storitev ter goriva. Pocenitev je bilo maja malo, skupno so indeks življenjskih stroškov zmanjšale za 0.1 odstotne točke.

Osnovna inflacija, ki ne vsebuje cen goriv in zelene tržnice (kaže enodgenizirano rast cen) je porasla maja enako kot skupen indeks življenjskih stroškov, bolj dolgoročno pa se je povečala na okoli 1.2% (takšna je bila rast impulznega trenda in navadna medletna stopnja).

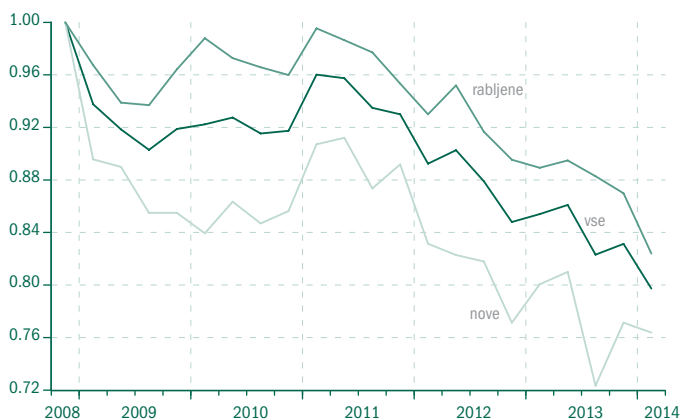
Primerljivo rast cen med državami EU kaže harmoniziran indeks cen. Ta se je maja povečal za 0.7% (medletno za 1%), medtem ko je v evro območju maja stagniral, bolj dolgoročno pa naraščal po 0.5%. Rast osnovne inflacije (harmoniziranega indeksa) je v Sloveniji malo pospešila glede na evro območje, porasla je na medletno dinamiko 1.3%, v evro območju pa je padla na 0.8%: Cene energije so po štirih mesecih padanja (medletno) porasle, tako v Sloveniji kot v evro območju.

Cene industrijskih proizvajalcev dolgoročno še naprej počasi padajo oziroma stagnirajo. Maja so se sicer malenkost povečale (za 0.1%), vendar so bile še vedno za 1.1% nižje kot pred letom dni. Porasle so le proizvajalčeve cene za tuje trge, tako za evrsko območje kot izven njega (skupno za 0.3%). Industrijske cene proizvodov za domači trg so ostale nespremenjene.

Cenovna pričakovanja se še naprej rahlo krepijo. Pričakovane cene proizvajalcev se že več kot dve leti gibljejo tik pod ali na dolgoletnem povprečju, pričakovane cene blaga v trgovini na drobno pa so že nekaj časa opazno nad dolgoletnim povprečjem, v zadnjih mesecih se je razlika začela (sicer počasi) še povečevati. Tudi pri cenah storitev se pričakovanja še povečujejo, čeprav so še vedno opazno pod dolgoletno ravniho, saj je po več kot dveletnem padanju prišlo do obrata šele pred dvema mesecema.

Dostopni so tudi podatki o cenah stanovanjskih nepremičnin za prvo četrletje letošnjega leta. Na dlani je, da cene še naprej polzijo navzdol, do obrata je prišlo na prehodu iz tretjega v zadnje četrletje 2010, ko se je začelo hitro zaustavljati kreditiranje nakupov stanovanj. Od takrat dalje cene stanovanjskih nepremičnin, z manjšimi nihaji, sistematično padajo po okoli 1% na četrletje.

Cene stanovanjskih nepremičnin

Vir: SURS, lastni izračuni
Opomba: cene so normirane na konec leta 2008

V mesecu dni, do sredine junija, so cene surovin (v evrih) padle za 2%. Najbolj so se zmanjšale cene hrane (za 3.8% v evrih), medtem ko so porasle samo cene nafte (za 4.4% v evrih). Skupen indeks cen surovin je (v evrih) še vedno nižji kot pred letom dni (za 4.5%), najbolj so se v letu dni zmanjšale cene hrane in zlata (za preko 6% oziroma 8% v evrih). V letu dni so porasle le cene kovin in še zlasti krepko cene nafte (za 7% v evrih).

8. Zaustavljanje plač se nadaljuje

Povprečne plače so aprila porasle za 0.3%, bolj dolgoročna (medletna) dinamika pa je ostal enaka kot v prvem četrtletju (0.9%).

Aprila so najbolj porasle plače v finančnih in zavarovalniških dejavnostih ter informacijsko-komunikacijski dejavnosti (za 3.9%), medtem ko so se najbolj zmanjšale v oskrbi z električno energijo (za 6.7%).

V vseh treh ključnih segmentih javnofinančnega sektorja (javni upravi in obrambi, zdravstvu in izobraževanju) so se aprila povprečne plače povečale bolj kot v povprečju gospodarstva (preko 0.7%, najbolj v javni upravi za 1.4%).

V letu dni so se najbolj povečale plače v rudarstvu (za 7.2%), s precejšnjim zaostankom pa sta sledili še informacijsko-komunikacijska dejavnost ter finančne in zavarovalniške dejavnosti (z okoli 3% v letu dni). Najbolj so zaostale plače v poslovanju z nepremičninami (za 1.6%) in oskrbi z električno energijo (za 1.2%).

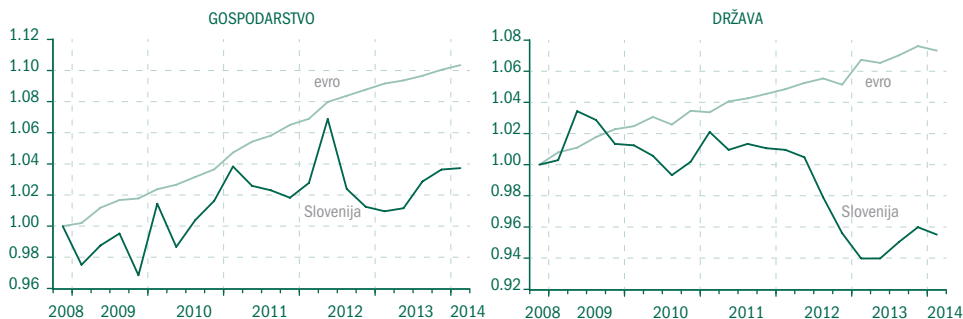
V javni upravi so v letu dni plače porasle malo manj kot v povprečju gospodarstva (za 0.5%), medtem ko so v zdravstvu in izobraževanju padle (za 0.8% oziroma 0.5%)!

Dostopni so že podatki o enotnih stroških dela v prvem četrtletju letos. Tako kot smo omenili že v prejšnjih številkah GG, se je pospeševanje enotnih stroškov dela, ki se je začelo v drugem poletju lani, že po dve četrtletjih zaustavilo, tako v gospodarstvu kot v državi, saj so eni in drugi enotni stroški dela na začetku letošnjega leta že stagnirali oziroma rahlo padali.

40

V gospodarstvu tako enotni stroški dela še naprej (že tri leta) nihajo okoli ravni, ki je okoli 3% višja kot pred začetkom krize. V prvem četrtletju letos so bili tako za okoli 6% nižji od enotnih stroškov dela v evro območju; glede na začetek krize (od 2008/IV do 2014/I) so torej porasli za 6% manj kot enotni stroški dela gospodarstva v evro območju.

Enotni stroški dela

Vir: Eurostat, lastni izračuni

Opomba: enotni stroški javnega sektorja in gospodarstva, desezonizirano, normirano na konec leta 2008

Če se izloči sezonska nihanja, so se enotni stroški dela v državi (javna uprava, zdravstvo in izobraževanje) v prvem letošnjem četrtletju zmanjšali (za 0.5%). Tako so še (dodatno) zaostali za enotnimi stroški dela države v evro območju, saj ti še naprej (tako kot vse od začetka krize) naraščajo po dolgoročni stopnji okoli 0.35% na četrtletje. V prvem četrtletju so tako bili enotni stroški dela države v Sloveniji za 12% nižji od ustreznih enotnih stroškov dela v evro območja, relativno glede na začetek krize!

FINANČNA GIBANJA

9. Javnofinančni prihodki še naprej navzgor

Javnofinančni prihodki so se maja povečali za 3.6%. Bolj dolgoročna dinamika se je ponovno opazno povečala (tako medletna stopnja rasti kot rast impulznega trenda sta presegle 18% letno).

Da postaja dinamika javnofinančnih prihodkov vse intenzivnejše, še bolj nazorno dokumentirajo tekoča preseganja javnofinančnih prihodkov glede na lansko leto. Medtem ko so javnofinančni prihodki v prvem četrtletju presegle ustrezne lanskoletne prihodke za 150 milijonov, so samo v prvih dveh mesecih drugega četrtletja presegle ustrezne lanskoletne prihodke že za 330 milijonov. Kumulativno so v letošnjih prvih petih mesecih javnofinančni prihodki večji od ustreznih prihodkov v lanskem letu že za skoraj pol milijarde (487 milijonov)! Trendnega preseganja javnofinančnega donosa v lanskem letu je bilo pol manj, okoli 250 milijonov (okoli 0.75% BDP). Pomembni sta namreč bili dve enkratni povečanja donosa, ki jih je potrebno izločiti pri ocenjevanju trendnega povečanja. Do prvega je prišlo pri prihodkih upravnih organov, ki so se maja enkratno povečali (glede na lani) za 105 milijonov. Drugo pa je bilo posledica, v GG že večkrat omenjenega, svojstvenega »implementiranja« davčne reforme v 2012. K preseganju letošnjega donosa za okoli 150 milijonov je namreč prispevalo fiktivno zmanjšanje donosa davka na dobiček v 2013, do katerega je prišlo zaradi »pozitivnih časovnih razmejitev« narejenih v javnofinančni blagajni v 2012! Navkljub davčni reformi v 2012, davčne stopnje (za izračun akontacije) davka na dobiček podjetij v 2012 namreč niso bile znižane, zato so podjetja ob zaključnih računih (marca in aprila 2013) refundirala od 120-150 milijonov preveč plačanega davka v 2012 – kar je seveda ustrezno povečalo davčni donos v 2012 in ga zmanjšalo v 2013!

Še zlasti močno pospešuje donos neposrednih davkov in ostalih prihodkov. Majsko povečanje je doseglo 6.7%, bolj dolgoročna dinamika je porasla še močneje, stopnja impulznega trenda se je, na primer, povečala (glede na april) za 70%! Medletna stopnja je bila zelo visoka (tako kot aprila), vendar predvsem zaradi enkratnih sprememb, aprila zaradi opisanega »prenosa« davčnega donosa iz 2013 v 2012, maja pa enkratnega povečanja prihodkov upravnih organov! Da se neposredni davki krepijo bolj dolgoročno, potrjuje prav rast impulznega trenda, saj so iz nje izločeni enkratni vplivi.

V prvih petih mesecih 2014 se je davčni donos neposrednih davkov in ostalih prihodkov, glede na isto razdobje lani, povečal za 390 milijonov. Tudi po korekciji, zaradi omenjenega zmanjšanja davka na dobiček v 2013, je donos neposrednih davkov in ostalih prihodkov v prvih petih mesecih letošnjega leta kumulativno presegel lanskoletni donos (v prvih petih mesecih) za okoli 240 milijonov! K temu »čistemu« preseganju so največ prispevali davek na dobiček, dohodnina in prihodki upravnih organov (vsak po 35 in več milijonov).

Najbolj sistematično se povečuje dohodnina, saj je bila v vseh mesecih letošnjega leta večja kot v ustreznem mesecu 2013. Tudi če se izločijo vsa večja enkratna povečanja v 2014 (torej tudi majsko veliko povečanje prihodkov upravnih organov), je medletna rast donosa neposrednih davkov in ostalih prihodkov v prvih petih mesecih presegla 4.5%!

42

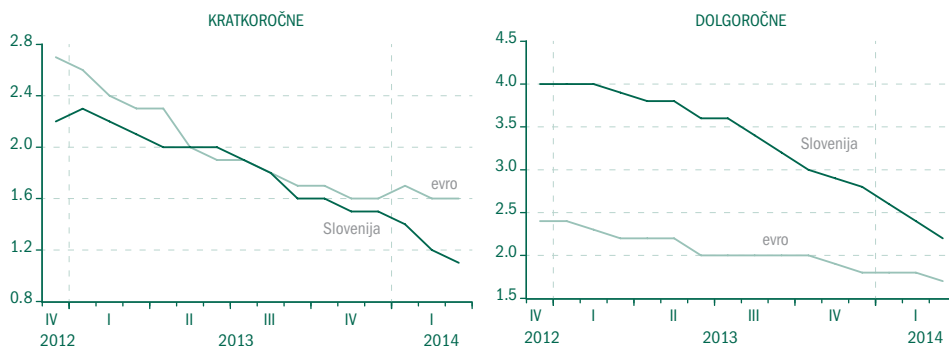
Domači davki na blago in storitve so se maja zmanjšali za 2.5%, vendar je bilo zmanjšanje posledica aprilskega premika timinga, kar potrjuje velika okrepitev obeh indikatorjev bolj dolgoročne dinamike (medletne stopnje in impulznega trenda). Impulzni trend, ki ne vsebuje enkratnih vplivov, je maja rasel po preko 6% letno in, istočasno, bistveno hitreje kot aprila. Zaradi aprilskega premika timinga vplačil, se je maja močno popravil donos trošarin in zmanjšal donos davka na dodano vrednost. Kot je v GG že velikokrat poudarjeno, je zaradi velikih sezonskih premikov timinga vplačil za oceno bolj dolgoročne dinamike donosa domačih davčnih oblik bolj informativen kumulativen donos; v prvih petih mesecih je davek na dodano vrednost kumulativno presegel donos v ustreznem razdobju lanskega leta za približno 120 milijonov, trošarine pa so zaostale za 20 milijonov. Medletna rast domačih davkov na blago in storitve v prvih petih mesecih je torej, samo zaradi davka na dodano vrednost in trošarin, presegla 5.3%!

10. Depozitne obresti in krediti še naprej navzdol

Skupni krediti podjetjem in prebivalstvu so se aprila ponovno zmanjšali (za 0.2%). Zmanjšali so se tako krediti podjetjem (za 0.3%) kot krediti prebivalstvu (za 0.05%). Čeprav se tekoče padanje kreditov zadnje tri mesece počasi umirja, pa pri bolj dolgoročni dinamiki kreditov še ni opaziti izboljšanja. Celo krediti prebivalstva niso izjema. Tudi, če se upošteva minimalno zmanjšanje kreditov prebivalstvu ob prenosu na slabo banko (padec za 0.3%), se namreč pri medletni dinamiki teh kreditov praktično ne opazi izboljšanja v kreditni podpori trošenju prebivalstva. Tako je bilo aprila medletno zmanjšanje kreditov prebivalstvu (navkljub korekciji za padec ob prenosu na slabo banko) še vedno večje kot v lanskem aprilu.

Aprila so se zmanjšali (za 0.4%) tudi skupni depoziti (podjetij in prebivalstva). Pri tem pa se je medletno padanje depozitov prebivalstva že skoraj umirilo. Depoziti prebivalstva so se namreč lani spreminjali predvsem zaradi šokov bančnih regulatorjev, prvič ECB-ja in drugič BS-ja. Dvakrat so namreč opazneje zanihali navzdol, ob krizi na Cipru in ob lansiranju »paketa bančne sanacije« (z bančno likvidacijo in testom bank). Obakrat se je nihaj umiril v treh do štirih mesecih. Aprila so tako depoziti prebivalstva približno tam, kot so bili aprila lani, pa tudi tekoče se praktično ne spreminjajo. Depoziti podjetij so aprila sicer tudi padli, vendar imajo še vedno solidno medletno rast, čeprav tekoče precej nihajo.

Depozitne obrestne mere prebivalstva

Vir: BS, lastni izračuni

Opomba: kratkoročne, do enega leta; dolgoročne, nad eno leto

43

Obrestna mera na medbančnem trgu je bila po februarju (do maja) praktično nespremenjena (3 mesečni euribor je bil pri 0.33). Ker je ECB v sredi junija znižala svojo obrestno mero (z 0.25 na 0.15), je pričakovati konec junija in kasneje tudi znižanje medbančnih obrestnih mer.

Detajlistične obrestne mere se pri posojilih še naprej praktično ne spreminjajo. Zadnji podatki so za marec, ko so se malenkost (0.1 točke) spremenile-zmanjšale le obrestne mere za manjše zneske (pod 1 milijon) podjetjem. Depozitne obrestne mere pa se še naprej znižujejo, absolutno in glede na evro območje, dolgoročne bolj kot kratkoročne.

Ker ne zmorejo (ne znajo ali ne smejo) izboljšati bilance uspeha z obsegom, jo banke pač rešujejo z obrestno maržo, saj jim neobrestni prihodki stagnirajo oziroma padajo, ker večje in boljše stranke odhajajo v tujino (v 2013 so bili neobrestni prihodki najnižji po 2008, kar za 23% - 110 milijonov - nižji kot v 2009). Tako so bili obrestni prihodki celotnega bančnega sistema v prvem četrtletju letos za 60 milijonov (15%) manjši kot lani (360 milijonov oziroma 422 milijonov), obrestni odhodki pa za 80 milijonov (35%) manjši (150 milijonov oziroma 228 milijonov). Neto obrestni prihodki so se torej v prvem četrtletju (glede na prvo četrtletje lani) povečali za 20 milijonov, čeprav se je bilanca skrčila za 13% (Glej, BS, »Poslovanje bank v tekočem letu, gibanja na kapitalnem trgu in obrestne mere«, maj 2014). Eno in drugo seveda ob realni rasti gospodarstva za 2.1%!

11. Plačilno-bilančni presežek blizu lanskega rekorda

Tudi letos dosega Slovenija v prvih štirih mesecih velik presežek tekoče bilance v višini vsaj 6% BDP, lanski celoletni presežek je bil 6.3% BDP).

Presežek tekoče plačilne bilance v aprilu znaša 256.0 milijonov €, aprila 2013 pa je bil 270.9 milijonov €. Pri tem je presežek v blagovni menjavi 142.6 milijonov € (lani 131.7 milijonov €). Presežek v storitveni menjavi je 159.9 milijonov € (lani 166.7 milijonov €), pri čemer je transportni presežek 60 milijonov €, turistični 100 milijonov €, komunikacijski 14 milijonov €. Primanjkljaj v storitvah faktorjev raste zaradi neto plačil obresti: letos aprila znaša -76.5 milijonov €, aprila lani je bil -50.9 milijonov €. Neto priliv tekočih transferov je 30.0 milijonov €, lani je bil 23.4 milijonov €.

44

V štirih mesecih skupaj je dosežen presežek tekoče bilance 710.2 milijona €, v enakem obdobju lani je bil 769.9 milijonov €. Blagovnega presežka je 484.8 milijonov € (260.4 milijonov €), storitvenega presežka 559.4 milijonov € (662.7 milijonov €; predvsem zaradi poslabšanja bilance v ostalih poslovnih storitvah), primanjkljaj dohodkov faktorjev znaša -280.5 milijonov € (lani 106.6 milijonov €, predvsem zaradi letošnje podvojitve plačil obresti), neto odliv tekočih transferov pa je -53.4 milijonov € (-46.6 milijonov €).

Plačilna bilanca (milijoni evrov)

	januar-april		April	
	2013	2014	2013	2014
I. Tekoči račun	769,9	710,2	270,9	256
1. Blago	260,4	484,8	131,7	142,6
2. Storitve	662,7	559,4	166,7	159,9
- transport	205,6	226,4	54,1	60,7
- potovanja	378,2	395,7	97,2	100,0
3. Dohodki	-106,6	-280,5	-50,9	-76,5
- delo	122,1	125,2	23,1	26,7
- kapital	-228,7	-405,7	-74,1	-103,3
4. Tekoči transferi	-46,6	-53,4	23,4	30,0
II. Kapitalski in finančni račun	-1163,8	-846,2	-295,5	-263,6
A. Kapitalski račun	43,1	6,2	11,8	6,5
B. Finančni račun	-1.206,8	-852,4	-307,3	-270,0
1. Direktne investicije	-795,3	295,2	-694,5	231,1
2. Portfolio investicije	-11,9	4.021,5	-142,4	922,9
3. Finančni derivativi	-2,4	3,5	17,8	11,8
4. Druge investicije	-480,7	-5.022,1	495,2	-1.442,7
5. Mednarodne denarne rezerve	83,6	-150,7	16,7	6,8
III. Napake in izpustitve	393,9	136,0	24,6	7,6

Vir: Banka Slovenije

Posledica presežka tekoče bilance je neto priliv na kapitalskem in finančnem računu, ki po štirih mesecih znaša 846.2 milijonov € (v enakem obdobju lani je bil -1163.8 milijonov €). Pri tem so neto neposredne naložbe v Slovenijo 295.2 milijonov € (lani odliv -795.3

milijonov €), naložbe v vrednostne papirje kažejo priliv 4021.5 milijonov € (lani priliv -11.9 milijonov €), pri ostalih naložbah pa je njihovo neto zmanjšanje (povečanje terjatev) -5022 milijonov € (lani -480.7 milijonov €). Tujci so v naše vrednostne papirje portfeljsko naložili blizu štiri milijarde €, neposredno pa so investirali manj kot desetino tega zneska. Mednarodne rezerve pri Banke Slovenije so se zmanjšale za 150.7 milijonov €, v štirih mesecih lani, so se povečale za 83.6 milijonov €.

Majski Bilten Banke Slovenije kaže, da je bil konec marca 2014 bruto zunanji dolg Slovenije 41966 milijonov € (pri čemer 55.7% javni), neto dolg pa 13187 milijonov €. V primerjavi s februarjem sta oba okrog 220 milijonov € manjša. Konec aprila 2014 so znašale mednarodne rezerve Banke Slovenije 830.2 milijonov €, kar je 210 milijonov € več kot pred letom dni in devet milijonov € manj kot marca 2014.